

УДК 727. 7(477.83)

Г.В. ГОЛУБЕЦЬ

ЛЬВІВСЬКІ МУЗЕЇ У ПЕРІОД 50-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ: ПРОЦЕСИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПЕРЕГЛЯДУ МУЗЕЙНИХ ЗБІРОК

У статті висвітлено питання, пов'язані з виявленням перемін у роботі львівських музеїв у 50-х роках ХХ століття. Узагальнено досвід формування музейних збірок. Визначено рівень популяризації збірок професійного декоративно-ужиткового мистецтва другої половини ХХ століття, які зберігаються у львівських музеях. Відзначено процеси реорганізації, перегляду музейних збірок з огляду їх відповідності до ідеологічних пріоритетів радянської влади.

Ключові слова: львівські музеї, процеси перемін, музейні збірки, декоративно-ужиткове мистецтво.

Г.В. ГОЛУБЕЦ

ЛЬВОВСКИЕ МУЗЕИ В ПЕРИОД 50-Х ГОДОВ ХХ ВЕКА: ПРОЦЕССЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ И ПЕРЕСМОТРА МУЗЕЙНЫХ СБОРНИКОВ

В статье отражены вопросы, связанные с выявлением перемен в работе львовских музеев в 50-х годах ХХ века. Обобщенно опыт формирования музейных сборников. Определено уровень популяризации сборников профессионального декоративно-прикладного искусства второй половины ХХ века, которые хранятся во львовских музеях. Отмечены процессы реорганизации, пересмотра музейных сборников, с точки зрения их соответствия идеологическим приоритетам советской власти.

Ключевые слова: львовские музеи, процессы перемен, музейные сборники, декоративно-прикладное искусство.

H.V. HOLUBETS

LVIV MUSEUMS OF 1950S: PROCESSES OF REORGANIZATION AND REVISION OF THE MUSEUM COLLECTIONS

The article deals with the changes' discovering of the museums of Lviv functioning in the fifties of the 20th century. The experience of the museums' collections formation is generalized. The level of the popularization of the professional arts and crafts collections of the second half of the 20th century which are being kept in the museums of Lviv is determined. The processes of the reorganization and the revision of the museums' collections according to the Soviet ideological priorities are described.

Key words: the museums of Lviv, the processes of changes, museums' collections, arts and crafts.

На початку 50-х років ХХ ст. у Львові діяли 7 державних музеїв, а саме: філіал центрального музею В.І.Леніна, історичний, музей українського мистецтва, літературно-меморіальний музей Ів.Франка, природознавчий, музей етнографії та художнього промислу, картинна галерея. В їх фондах знаходилося понад 329 тис. різноманітних пам'яток, з яких близько 30 тис. експонувалося. Щорічно музеї Львова відвідували більш як 300 тис. львів'ян та гостей міста [3, с. 297].

Незважаючи на те, що у повоєнний період музейна справа не втрачає актуальності, вона зазнає очевидного ідеологічного впливу. Відбуваються процеси реорганізації, перегляду музейних збірок з огляду їх відповідності ідеологічним пріоритетам радянської влади.

Переміни, які відбувалися у львівських музеях з приходом радянської влади, поки що недостатньо проаналізовані в українських виданнях. До цієї проблеми звертаються частково автори музейних путівників та каталогів: В.Арофікін, Д.Посацька, А.Крутоус. Особливу

увагу їй приділено у публікаціях та монографіях М.Батіг, В.Секретарюк, А.Борзенко, М.Брик, О.Рубльов, Ю.Черченко.

Мета статті – виявити переміни у роботі львівських музеїв у 50-х рр. ХХ ст., узагальнити досвід формування музейних збірок, визначити рівень популяризації збірок професійного декоративно-ужиткового мистецтва другої половини ХХ ст., які зберігаються у львівських музеях.

Характерним прикладом реорганізації львівських музеїв може служити створення Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України, нині розташованого у центральній частині міста, у колишньому приміщенні Галицького банку. Його історія сягає останньої чверті ХІХ ст. Тоді у Львові були утворені два потужні музейні осередки – Міський промисловий музей (1874 р.) та Етнографічний музей наукового товариства ім. Т. Шевченка (1895 р.).

Після завершення Другої світової війни обидві установи виступають як провідні центри науково-збирацької та дослідницької роботи. В листопаді 1945 р. Етнографічний музей за постановою Ради міністрів УРСР був переданий із системи Комітету в справах культосвітніх установ до системи Академії наук УРСР. З 1 червня 1951 року його було ліквідовано як самостійну установу і включено до складу Інституту суспільних наук Львівського філіалу АН УРСР. Передачі музейних цінностей та інвентаря від музею до Інституту не було проведено. У вересні частину фондів перевезли до приміщення колишнього музею художньої промисловості з метою звільнення фондів приміщень для розташування Інституту суспільних наук. Одну частину музейних пам'яток розмістили в колишніх фондах музею по вул. Радянській (тепер – вул. Винниченка), 26, а другу – перевезли до будинку по вул. Першого Травня (тепер – проспект Свободи, 15).

Реорганізація Міського промислового музею у Музей художнього промислу Міністерства культури УРСР відбулася ще у 1939 р. Упродовж 1939–1940 рр. до музею надійшли пам'ятки багатьох націоналізованих збірок, зокрема музеїв Любомирських, В.Дідушицького, міської збірки ім. К.Бруніцького, публічної збірки ім. Б.Оржеховича, музею ім. Л.Пінінського та багатьох приватних колекцій [8, с. 4]. Згідно з постановою Ради міністрів Української РСР і ЦК КП/бУ № 2120 від 11 серпня 1951 р. відбулося об'єднання Етнографічного музею АН УРСР і Львівського державного музею художньої промисловості Комітету в справах мистецтва Української РСР. Новостворена установа отримала назву «Український державний музей етнографії і художнього промислу АН УРСР» (УДМЄХП). Процес об'єднання двох музеїв підтвердила постанова Президії Академії наук УРСР № 34 від 10 вересня 1951 р. (за матеріалами архіву ІН НАНу).

Для відвідувачів Музей відкрили 1 травня 1952 р. З метою підсилення наукового потенціалу у 1952 р. на посаду старшого наукового працівника до музею прийняли члена-кореспондента АН УРСР, заслуженого діяча мистецтв, професора О.Кульчицьку, на посаду молодшого наукового працівника – К.Матейко, а на посаду наукового працівника – Я.Запаса та інших (за матеріалами архіву ІН НАНу).

Про активну виставкову роботу УДМЄХП у 1952 р. свідчать ряд виставок. Зокрема, у залах музею та в одному з павільйонів Львівського парку культури і відпочинку експонувалась виставка плакату «Радянський Союз – прапороносець миру і демократії у всьому світі». Інший характер мали виставки старого і сучасного китайського мистецтва та «О.Кульчицька – художник-етнограф» (до 75 річчя від дня народження художниці). Головною метою виставки декоративно-прикладного мистецтва «Мистецтво належить народові» було «показати розквіт культури українського народу, національної за формою, соціалістичної за змістом як наслідок діяння основного економічного закону соціалізму» (за матеріалами архіву ІН НАНу).

Одним із характерних шляхів поповнення львівських збірок у повоєнний період була передача мистецьких творів із київських музеїв. При цьому центральна влада здійснювала певну ідеологічну політику. У зверненні УДМЄХП до Президії Академії наук УРСР від 20.07.1955 р. йдеться про клопотання перед Міністерством культури УРСР щодо передачі музеєві 11 пам'яток. Ці твори в 1951 р. на підставі наказу Комітету в справах культурно-освітніх установ були передані у Львів на тимчасове користування Центральним будинком

народної творчості (ЦБНТ) УРСР. У вересні 1955 р. Міністерство культури УРСР дало дозвіл на передачу семи інших виробів – батиків та вовняних килимів із Київського музею українського мистецтва. Авторами цих творів були В.Лимаренко, Ф.Бабюк, В.Ладирко, Санютович. Серед переданих виробів тематичне полотно – «Портрет Сталіна», авторства В.Лимаренко (1950). У медальйоні, обрамленому українським народним орнаментом, розташовано портрет партійного лідера і напис: «Слава мудрий вождь Тобі за життя щасливе» (за матеріалами архіву ІН НАНу).

У музеї розгорталася видавнича діяльність. Так, у 1954 р. вийшов друком перший том наукових праць музею, де, зокрема, було опубліковано дослідження Л.Долинського «Російський і український художній метал в колекції ДМЄХП» та В.Рожанківського «Художественное стекло в собраниях ГМЭХП». А наприкінці року були завершені альбоми «Народна різьба по дереву Західних областей України» А.Будзана та «Народна кераміка західних областей України» К.Матейко (за матеріалами архіву ІН НАНу).

Завершуючи розмову про новоутворений УДМЄХП, слід зауважити, що вагомою причиною згаданого вище об'єднання Етнографічного музею АН УРСР і Львівського державного музею художньої промисловості Комітету в справах мистецтва Української РСР стала потреба використання однієї з кращих музейних будівель міста – колишнього Музею художнього промислу – під Музей В.І.Леніна. Його було відкрито 22 квітня 1950 р. Про значимість цього музею в ідеологічній роботі свідчить той факт, що за перші десять років його відвідало понад 2 млн. чол [3, с. 281]. Разом з тим експозиція таких музеїв будувалася за єдиною схемою, з використанням ідентичних експонатів (наприклад, чисельно тиражований прострілений піджак В.Леніна), а також таких бутафорних атрибутів, як, наприклад, відтворений у мініатюрі фрагмент Кремлівської стіни. Поповнення музейної колекції здійснювали в основному керівні партійні органи – Львівський обком партії, секретаріат ЦК КПУ, Управління справами ЦК КПУ тощо. Вироби із зображенням радянського вождя чи ленінською символікою дарували також комсомольські організації, учасники злетів переможців соцзмагань, колективи фабрик, заводів та інші установи.

Складні процеси реорганізації торкнулися Львівської картинної галереї (тепер – Львівська національна галерея мистецтв). 13 лютого 1907 р. рішенням магістрату на зразок європейських був створений музей-галерея, де львів'яни могли ознайомитися зі зразками світового мистецтва. Радянський період вніс корективи в діяльність установи. Постановою Радянського народного комісаріату УРСР у січні 1940 р. створено Львівську державну картинну галерею (далі – ЛДКГ) з двома відділами: 1) музей українського мистецтва; 2) картинна галерея як музей західно-європейського і польського мистецтва. До складу новоствореної установи, крім базових колекцій Публічної народової галереї м. Львова та колишнього Музею українського мистецтва, увійшли також націоналізовані збірки графа В.Дідушицького, Голуховських, Любомирських, Боваровських, Бадені, графа Пінінського та інші, а також твори образотворчого мистецтва з музеїв Ставропігійського братства, Духовної семінарії, Архієпископального музею, замків в Красічині, Підгірцях тощо [10, с. 6].

Під час війни музейним колекціям було завдано великої шкоди. Приміщення було розгромлено, вивезено понад 200 полотен до Німеччини, ще 500 високохудожніх творів внесено у списки на вивіз, багато картин зникло безслідно [7, с. 6]. У 1945 р. ЛДКГ знову зазнала реорганізації – Музей українського мистецтва виходить з її складу і стає самостійним. На той час галерею очолює новий директор – Олена Збронець. У швидкому часі виставкові приміщення були відремонтовані і відкриті для відвідувачів.

На початку 50-х рр. ХХ ст. формування фондів збірок набуває ідеологічного забарвлення. Так, зокрема, у 1950 р. наказом Комітету в справах Мистецтв при Раді міністрів УРСР № 74 від 27. 1. 1950 р. профіль ЛДКГ змінено та уточнено як «музей російського мистецтва (дореволюційного і радянського), мистецтва країн народної демократії та зразків класичного мистецтва Заходу». У зв'язку з цим ґрунтовно перебудовують постійну експозицію, влаштовують чотири тимчасові виставки творів радянських художників, а саме: до 27-річчя смерті Леніна, до виборів Верховної ради СРСР, роботи студентів ЛДПДМ та Львівських радянських художників до 33-х роковин Великого Жовтня (за матеріалами архіву ЛГМ). Під

час відбору виставкових творів велися протоколи засідань членів журі, де зазначено, що голосування відбувалося за кожен твір, що пропонувався на виставку. Зокрема, членами журі, які працювали над формуванням виставки, присвяченої 33-ім роковинам Великого Жовтня, живопис О.Шатківського був одногосно відкинутий «як явно формалістичний» (за матеріалами архіву ЛДКГ).

У той час до ЛДКГ масово передають твори російських та радянських художників з Києва, Москви, Ленінграда, виділяються великі державні кошти на закупівлю творів радянської тематики. Так, наприклад, на виробничій науковій нараді 2 січня 1951 р. при затвердженні «Положення про Державну картинну галерею» М. Шах порушив питання про те, чи має взагалі право установа закуповувати твори. Директор О.Збронець (яка іноді підписувалася як Збронець) відповіла, що має, але лише через закупівельну комісію при Комітеті в справах мистецтв УРСР, «а поки що треба робити заходи, щоб Комітет у Москві надалі прислав твори російських художників». Та сама тема порушувалась і на нараді у вересні 1951 р., коли директор вказала на необхідність «послати когось енергійного в Москву і Київ і домагатися від Комітетів виділення експонатів для поповнення російського і радянського мистецтва» (за матеріалами архіву ЛДКГ).

На початку 50-х рр. ХХ ст. в установі проводилась активна виставкова робота, друкувалися буклети і каталоги. Серед інших відзначимо експозицію плаката «Радянські художники у боротьбі за мир» (1951), тимчасову «Виставку українських радянських художників живопису, графіки і скульптури» (1952). У цьому ж році була відкрита постійна виставка російського, польського і західного мистецтва. В залах ЛДКГ відбулася «Міжобласна виставка творів художників західних областей УРСР» (1955), 6 виставок мистецтва плаката країн народної демократії (1955) та багато інших. Проходили численні виставки репродукцій відомих творів у районних та селищних Будинках культури. У 1952 р. науковий працівник музею Г.Островський підготував «Каталог виставки творів львівських художників, присвяченої ХІХ з'їзду КППС і 35-им роковинам Великої жовтневої соціалістичної революції». У 1956 р. вийшов друком каталог-путівник ЛДКГ, а в наступному – до 50-літнього ювілею ЛДКГ видано буклет «Львівська державна картинна галерея» (автор Г.Островський).

Як свідчать архівні записи, ідеологічного забарвлення у той час набувало усе, навіть відрядження працівників. Так, у червні 1952 р. завідуючий відділом О.Чарновський, згідно з урядовою телеграмою, був відправлений у наукове відрядження до м. Ленінграда «для відбору картин радянських та російських художників». У 1955 р. завідуючий відділом західно-європейського мистецтва В.Овсійчук побував у відрядженні в Москві, у музеї образотворчого мистецтва ім. О.Пушкіна, і Києві – музеї російського мистецтва. Мета поїздки – «отримання експонатів, які передаються ЛДКГ Київським музеєм». З метою отримання творів Луцького краєзнавчого музею у відрядженні побували Г.Островський, В.Овсійчук та Б.Рожанський. Згідно з наказом Міністерства культури УРСР № 1741 від 23. 10. 1955 р. зазначено, що Луцький краєзнавчий музей погоджується передати в постійну власність ЛДКГ твори радянської скульптури (за матеріалами архіву ЛДКГ).

У 50-х рр. ХХ ст. поповнення творами фондів ЛДКГ здійснювалося різними шляхами. Одним із них була передача пам'яток із фондів Дирекції художніх виставок і панорам у Москві. Так, до колекції ЛДКГ залізницею, у двох спеціальних ящиках, надійшли скульптурні твори з майоліки і бронзи художників М.Врубеля, Елансера, Г.Мотовилова і К.Мерабишвілі. Експонати були прийняті на постійне збереження на основі наказу Міністерства культури СРСР № 563 від 3. 10. 1957 р. (за матеріалами архіву ЛДКГ). За посередництва Міністерства культури УРСР до ЛДКГ з Київського державного музею західного та східного мистецтва закуплено художні твори Імре Ревеса – живопис (10 од.) і графіка (13 од.). Паралельно з поповненням фондів окремі твори ЛДКГ передавалися іншим музеям.

Найяскравішим прикладом повоєнного перегляду львівських фондів колекцій, їх планомірного «очищення» від «ворожого елемента» є події, які відбувалися у Національному музеї Львова. Він завжди був однією з найбільших скарбниць мистецтва в Україні. Заснований ще у 1905 р., музей був позбавлений радянською владою своєї початкової назви (Національний музей у Львові) й перейменований у Львівський державний музей українського мистецтва.

Довгі роки безпосереднє керівництво музеєм здійснював знаний учений і діяч культури – Іларіон Свенціцький. Його авторитет, розумна, безкомпромісна позиція були немовби незаперечними, проте саме вони викликали роздратування владних структур: «Одним із звинувачень в адресу керівництва музею було те, що для створення відділу радянського мистецтва у 1947 р. Комітет у справах мистецтв при Раді Міністрів УРСР передав йому 2436 художніх творів, з яких до експозиції потрапило лише 124, тобто 5%. На цей закид І. С. Свенціцький відповів, що подібне «збагачення» фондів було «лише кількісне, а не якісне». У своїх поясненнях комісії він ледь з прихованою іронією характеризував тогочасний стан культури і мистецтва в Україні» [9, с. 233].

Вільнодумство та незалежна позиція директора не могли довго залишатися безкарними. У 1949 р. заступником директора на місце шанованого у Львові мистецтвознавця М. Драгана було призначено В.Любчика. Як виявилось, він мав конкретне завдання і відразу ж приступив до формування так званого спецфонду – відбору «ідеологічно шкідливих» музейних пам'яток. Такі спецфонди, за вказівкою партійної верхівки, створювалися в той час у багатьох музеях і бібліотеках Західної України.

Колективу Національного музею довелося повною мірою відчутти методи, які використовував тоталітарний режим. Вночі, з 9-го на 10 серпня 1947 р., на подвір'ї музею було розтрощено пам'ятник митрополиту Андрею Шептицькому відомого скульптора Сергія Литвиненка. У 1948 р. заарештували та вислали в Сибір головного охоронця музею – Віру Свенціцьку. У той час заарештували також старшого наукового співробітника музею Є.Кравчука та завідувача бібліотеки С. Сампару. Отже, із одинадцяти наукових працівників репресували шестеро [2, с. 3].

Після завершення процесу формування «спецфонду» І.Свенціцький заборонив вивозити його до Києва, як це передбачалося. Проте, користуючись відсутністю директора музею, «спецфонд» все-таки перевезли до аналогічного спецфонду Львівської бібліотеки АН УРСР та знищили. Акт від 5 серпня 1952 р. включав список вилучених творів на 28 сторінках. В результаті ліквідації «спецфонду» було втрачено праці художників – М.Андрієнка-Нечитайла, О.Архипенка, М.Бойчука, С.Гординського, О.Грищенка, О.Куриласа, М.Мороза, Г.Нарбута, О.Новаківського, І.Труша, П.Холодного (старшого) і багатьох інших (загалом у списку значилося 139 імен). Спалено більше трьох тисяч творів мистецтва. Немало мистецьких предметів було розкрадено, а деякі з них згодом виявлено у збірках колекціонерів [4, с. 9]. Ліквідації також підлягали нереалізовані залишки цінних тиражів музейних видань – «Українські дерев'яні церкви» М.Драгана, «Дерев'яні дзвіниці і церкви Галицької України XVI-XIX в.» В.Січинського, «Іконопис Галицької України» І.Свенціцького [4, с. 9].

Вчинену «чистку» фондових збірок тримали у строгій таємниці. Однак згодом під тиском громадськості було проведено розслідування. В помешканні В.Любчика знайшли крадені книжки і музейні твори. Його засудили до десяти років ув'язнення, але після оскарження вироку (його скасував Верховний суд УРСР). В.Любчика звільнили як «людину, віддану радянській владі» [4, с. 17].

У 1952 р. новим директором музею призначили В'ячеслава Сем'яручука. Незважаючи на сподівання владних структур, він зайняв власну незалежну і тверду позицію в усіх сферах музейної діяльності. У жовтні 1953 р. відбулося урочисте відкриття нової експозиції, яка «була першим в Україні такого типу розширеним показом розвитку українського мистецтва від найдавніших часів і до наших днів» [1, с. 12]. У середині 50-х рр. XX ст. Львівський державний музей українського мистецтва поновив статус науково-дослідницької установи. У 1954 р. виходять друком художній буклет та два каталоги виставок – О.Кульчицької та художньої виставки, присвяченої 300-річчю возз'єднання України з Росією. 1955 р. фіксує ще одну важливу подію – з'явився на світ каталог-путівник нової експозиції музею.

У наступні роки каталоги видавалися майже до всіх виставок, організованих музеєм. Крім того, готувалися до друку кілька фундаментальних досліджень з народного мистецтва. Високий авторитет установи утвердився у другій половині 50-х років, коли у сфері столичних науковців народилася ідея видати багатотомну «Історію українського мистецтва». Львівський

державний музей українського мистецтва з його унікальними збірками та колективом науковців став основною фондовою базою для реалізації видання [1, с. 16].

У другій половині 50-х рр. музей проводить активну виставкову діяльність. Так, за 1955 – 1959 рр. тут експонувалися виставки О.Кульчицької, Й.Бокшая, О.Новаківського, А.Ерделі, А.Манастирського, щорічні творчі виставки членів Львівської спілки художників України, ретроспективні виставки, присвячені історичним та ювілейним датам.

У час державної незалежності музеєві було повернено його історичну назву. Сьогодні Національний музей у Львові ім. А.Шептицького – величезна скарбниця з багатими колекціями, серед яких, безумовно, виділяється найбільша в Україні збірка ікон.

Ідея організації у місті Історичного музею виникла в архіваріуса магістрату, а пізніше відомого історика Олександра Чоловського. 22 грудня 1892 р. спеціальна «Відозва магістрату» урочисто проголосила народження Історичного музею. Сама ж музейна збірка почала формуватися з 1893 р.

З приходом радянської влади постановою Ради народних комісарів проголосила у 1940 р. створення Львівського державного історичного музею, основою якого стали, крім надбань давнього Історичного музею, скарби розформованих як самостійні одиниці Національного музею ім. Короля Яна III та збірки Б. Ожеховича [5, с. 7]. Подібні процеси «укрупнення» музеїв, зумовлені радянською політикою всеохоплюючої централізації, були характерними для повоєнного часу.

Згідно з наказом Комітету в справах Культосвітніх установ УРСР від 21 липня 1951 р. директором Львівського історичного музею було призначено Ю.Гошка, який пропрацював на цій посаді до жовтня 1958 р. З його ініціативи у музеї запроваджувалися нові форми роботи. Зокрема, у наказі директора, виданому у 1952 р., зазначено, що велике значення має фіксація роботи, виконаної упродовж місяця. А тому необхідно «зобов'язати всіх наукових працівників систематично вести щоденники, а завідуючих відділами систематично перевіряти якість їх ведення». Привертає увагу низка інших фактів. Спеціальними наказами по музею наукові працівники допускалися до користування в бібліотеці українською та іноземною літературою, опіблікованою до 1939 р. Крім того, на виконання Постанови № 137 Колегії Міністерства культури УРСР від 24. 09. 1954 р. і для забезпечення в 1954 р. вивчення основних питань з історії краю директор дав розпорядження: організувати для наукових працівників музею гурток з вивчення польської мови. Усіх завідувачів відділами, секторами і наукових працівників зобов'язали оволодіти польською мовою до 1.05.1955 р. Тих осіб, які не будуть користуватися літературою і матеріалами на польській мові, передбачалося звільнити з роботи. Більше того, із жовтня місяця 1955 р. розпочав роботу гурток з вивчення німецької мови для наукових працівників. У 1956 р. усім завідуючим відділами та науковим працівникам необхідно було перебудувати роботу в такий спосіб, щоб перша половина робочого дня витрачалася виключно на наукову роботу (за матеріалами Книги наказів по Львівському історичному музею за 1951 – 1959 рр.)

Для надання практичної допомоги на місцях та перейняття досвіду наукові працівники відряджались до інших музеїв. Так, у 1953 р. з метою вивчення експозицій відділу історії радянського періоду наукові працівники ЛІМ побували у Чернівецькому державному краєзнавчому музеї, а також у музеях Харкова, Києва, Ужгорода, Дубно, Кременця, Дрогобича та інших міст. У 1954 р. директор музею виїхав до Ленінграда «для ознайомлення з роботою музеїв та замовлення матеріалів для антирелігійного відділу». У 1956 р. для обстеження місць, де були розташовані мануфактури, працівники музею побували у Івано-Франківську, Гутиськах, Жовкві, Седлиськах, Потеличі, Гуті Зеленій, Будах тощо.

Тогочасні поповнення фондів музею були істотними за рахунок популярної тоді передачі частини експонатів з інших музеїв. Не завжди в такому процесі можна побачити логіку. Так, наприклад, у 1956 р. ДМЄХП передав до ЛІМ велику групу пам'яток: понад 100 од. зб. виробів із скла, фарфору, фаянсу, зразки вишивок, художні вироби із дерева і металу.

У 50-х рр. було започатковано створення регіональних осередків музею. Так, у створенні кімнати-музею Маркіяна Шашкевича у лютому 1959 р., в с. Підлисса Олеського району Львівської області брали участь науковий працівник М.Савка і художник музею

Л. Столяр. Працівники музею допомагали в організації музейних кімнат у Жовківському, Бродівському, Перемишлянському, Пустомитівському, Городоцькому, Буському та інших районах Львівської області.

Серед інших музейних установ відзначимо створення у Львові в 1953 р. Літературно-меморіального музею Ів.Франка. Доцільність його заснування відзначено, зокрема, у Постанові Президії Академії наук УРСР, і у зв'язку з цим прийнято рішення про відповідне клопотання перед Радою Міністрів [6, с. 47]. Фонди музею поступово збагачувались пам'ятками, в тому числі й творами декоративно-ужиткового мистецтва, хоч більшість з них була виконана у наступні десятиліття та присвячена творчості письменника.

Отже, короткий огляд діяльності основних Львівських музеїв у 50-х рр. ХХ ст. засвідчує, що ідеологічний принцип підбору та фільтрації існуючих колекцій поступово займав пануюче становище. Проте, на відміну від багатьох музеїв східної України, фонди львівських музеїв в основному були збережені. Крім того, вони завжди були і залишалися автономними і не зазнавали такого нищівного впливу відомої концепції «малоросійської вторинності». Важливе значення мало те, що ряд видатних представників місцевої інтелігенції, як, наприклад, І.Свінціцький, М.Драган, О.Кульчицька, М.Батіг та інші, не подалися в еміграцію, а залишилися в місті. Разом з тими, що прибули до Львова з інших регіонів Радянської України і розуміли реальну цінність надбань національної культури, вони зробили все, що дозволяв цей непростий та суперечливий час.

Подальші дослідження передбачається провести у напрямі поглибленого вивчення колекцій професійного декоративно-ужиткового мистецтва другої половини ХХ століття, які зберігаються у львівських музеях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Батіг М. Білі сторінки в історії національного музею у Львові /М.Батіг // Літопис Національного музею у Львові. – 2000. – №1 (6). – С. 6-8.
2. Батіг М. «Ювілей» /М.Батіг // Молода Галичина. – 1998, – 19 грудня. – С. 3-5.
3. Історія Львова /В.Секретарюк, А.Борзенко, М.Брик та ін. – К.: Наукова думка, 1984. – 263 с.
4. Каталог втрачених експонатів Національного музею у Львові. [Автори-упорядники: В.Арофікін, Д.Посацька]. – Київ-Львів, 1996. – 32 с.
5. Крутоус А. Ми з Львівського історичного... (1893–2003) /А.Крутоус // Львівському історичному музеєві – 110 років: Спецвипуск. – Львів: Новий час, 2004. – 52 с.
6. Культурне життя в Україні: західні землі / Том 1. – К.: Наукова думка, 1995. – 232 с.
7. Львівська картинна галерея. Путівник / Під загальною редакцією О.Пеленської. – Львів, 1985. – 24 с. з іл.
8. Музей етнографії та художнього промислу ІН УРСР: Путівник /Відпов. за вип. С.Павлюк, Р.Чмелик. – Львів: Інститут народознавства, 1996. – 43 с. з іл.
9. Рубльов О. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції (20–50-ті роки ХХ ст.) /О.Рубльов, Ю.Черченко. – К., 1994. – 221 с.
10. Філевич Н. Матеріали до історії Львівської галереї мистецтв /Н.Філевич // Львівська галерея мистецтв. – Львів, 2006. – 43 с.

УДК 72+745: 271.2(477) «16/18»

Н.О. УРСУ

СКУЛЬПТУРА І РІЗЬБАРСТВО В ОСЕРЕДКАХ ДОМІНІКАНСЬКОГО ОРДЕНУ XVII-XIX СТОЛІТЬ НА ЗЕМЛЯХ УКРАЇНИ

У статті розглянуто зразки скульптури і різьблення, наявних у костелах і монастирях домініканського ордену XVII-XIX століть на українських землях. Зосереджено увагу вагу на відомостях, які вдалося розшукувати в архівних документах.

Ключові слова: скульптура, образ, архів, домініканський орден, костел, монастир.